

دو فصلنامه بین المللی تحقیقات حقوق قضایی

License Number: ۸۶۲۲۷ Article Number: ۲۳۲۳۰۷۶۵۲ ISSN-P: ۲۷۱۷-۱۱۳۲

بررسی و تحلیل فقهی و حقوقی شرایط صحت شرط ضمن عقد و اقسام آن

(تاریخ دریافت ۱۴۰۱/۰۲/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۱/۰۶/۰۶)

محمد عرب

چکیده

شرط به معنی عهد و التزام می‌باشد. اصطلاحاً شرط به تعهدی گفته می‌شود که در ضمن عقد دیگری قرار گیرد. شرط در اصطلاح حقوقی گاهی به معنای تعلیق، یعنی وابسته کردن چیزی به امر دیگری نیز به کار می‌رود. مانند این که شخصی خریدن خانه ای را معلق به فروش زمین خود کند که در این مثال خریدن خانه معلق به فروش زمین شده است. شرط در ماده ۱۹۱ قانون مدنی «عقد محقق به قصد انشاء به شرط مقرون بودن به چیزی که دلالت بر قصد کند.» در همین معنا به کار رفته است. هر شرط که به موجب عقدی به نفع کسی و به ضرر دیگری مقرر شده باشد، شرط ضمن عقد نامیده می‌شود ولو آنکه مذاکره راجع به شرط، قبل از انعقاد عقد شده باشد و عقد با توجه به مذاکره قبلی منعقد گردد. در مقابل، شرط ابتدایی استعمال شده است. مراد از شرط ابتدایی، تعهدی لازم است که شخص با قصد انشاء یک طرفه، علیه خود به وجود می‌آورد. با توجه به تعاریفی که از شرط به عمل آوردیم باید گفت شرط ضمن عقد، التزامی است در التزام دیگر به گونه‌ای که عقد به مانند یک منبع تعهد برای شرط می‌ماند تا شرط از آن کسب لزوم کرده و مشروط علیه را بتوان به چنین التزامی پایبند نمود. از این رو چنانچه شرط در ضمن عقد آمده باشد، تعهد ناشی از آن یک تعهد قراردادی است که بر اساس آن، متعهد علیه به انجام امر مورد اشتراط ملزم می‌گردد. در هر صورت نتیجه التزام به امری در ضمن عقد، وجوب تحقق آن در خارج است، زیرا شرط در ضمن عقد به منزله جزء عقد است و آیه شریفه ای اهل ایمان، به عهد و پیمان خود وفا کنید. به همین منظور در این مقاله قصد داریم به بررسی و تحلیل فقهی و حقوقی شرایط صحت شرط ضمن عقد و اقسام آن بپردازیم.

واژگان کلیدی: ماهیت شرط، شرط نامشروع، بطلان عقد، اقسام شرط، شرط نامشروع،

شروط باطل